

KORUPCJA I PRZESTĘPSTWA GOSPODARCZE W OPINII MIESZKAŃCÓW PŁOCKA

Abstract

Badanie dotyczyło niezwykle ważnego i aktualnego problemu jakim jest korupcja. W osobistym odczuciu respondentów korupcja jest problemem społecznym. Taką opinię zadeklarowało aż 70% respondentów. Najważniejszym źródłem korupcji są: przyzwolenie społeczne 65% wskazań, niskie zarobki urzędników 67%, niejasność przepisów i regulacji prawnych.

Słowa kluczowe: korupcja, Płock

„Człowiek, który dla interesu poświęca swój honor, traci i swój honor, i swój interes”.

Wprowadzenie

Przytoczone wyżej słowa Michela de Montaigne, francuskiego pisarza, filozofa i humanisty żyjącego w XVI wieku aktualne są również dziś i stanowią przestrożę dla wszystkich. Korupcja nie tylko w Polsce ale i w całej Unii Europejskiej jest poważnym problemem. Dzień 9 grudnia został ustanowiony przez ONZ Międzynarodowym Dniem Walki z Korupcją. Międzynarodowa Konwencja Cywilnoprawna o Korupcji podaje następującą definicję korupcji. Jest to: „żądanie, proponowanie, wręczenie lub przyjmowanie, bezpośrednio lub pośrednio, łapówki lub jakiegokolwiek innej nienależnej korzyści lub jej obietnicy, które wypacza prawidłowe wykonywanie jakiegokolwiek obowiązku lub zachowanie wymagane od osoby otrzymującej łapówkę, nienależną korzyść lub jej obietnicę” (art. 2). Konwencja ta została podpisana przez Polskę. Analitycy zajmujący się tym problemem uważają że, problemy gospodarcze są katalizatorem korupcji, a koszty gospodarcze korupcji w całej Unii wynoszą około 1% PKB.

Autorka artykułu szukała odpowiedzi na następujące pytania:

1. Czy korupcja jest problemem społecznym?
2. Jakie są główne źródła wręczania łapówek?
3. Najczęstszy powód wręczania łapówek?
4. Jakie są główne przyczyny przyjmowania łapówek?
5. Jaka część osób kiedykolwiek „wręczała” łapówkę?
6. Jaka część osób kiedykolwiek „otrzymała” łapówkę?
7. Czy istnieją możliwości ograniczenia korupcji?

Badaniem objęto respondentów z miasta Płocka. W badaniu wzięło udział 130 losowo wybranych dorosłych osób, zameldowanych na stałe w Płocku. Zagadnienie korupcji jest problemem złożonym i wieloaspektowym, w niniejszej

pracy przedstawione zostały najważniejsze wyniki z badań.

1. Pojęcie korupcji

Corruptio z łac. oznacza zepsucie, przekupstwo, sprzedajność. Bank Światowy definiuje korupcję jako: „nadużywanie stanowisk publicznych dla osiągnięcia prywatnych korzyści”.

Opracowania Najwyższej Izby Kontroli wyróżniają:

- korupcję w urzędzie,
- korupcję polityczną,
- korupcję gospodarczą.

Zjawisko korupcji należy traktować w trzech aspektach:

1. Problem społeczny – wiąże się z destrukcją społecznego zaufania,
2. Problem polityczny – niszczy wiarę w sens demokratycznego uczestnictwa,
3. Problem ekonomiczny – przyczynia się do poważnych strat w gospodarce¹.

Korupcja głęboko przenika w struktury państwa, gospodarkę, organy kontroli i ścigania karnego a w konsekwencji powoduje rozkład systemów funkcjonowania państwa i społeczeństwa, deformuje procesy wolnej konkurencji w gospodarce oraz staje się istotną barierą rozwoju gospodarczego².

Zgodnie z informacją podaną przez Komendę Główną Policji najczęściej spotykanymi działaniami o charakterze korupcyjnym są:

- przekupstwo (łapownictwo),
- nadużycie uprawnień lub niedopełnienie obowiązków,
- wykorzystywanie środków budżetowych i majątku publicznego do celów prywatnych lub osobistych korzyści,
- płatna protekcja,
- handel wpływami, np. poparcie w wyborach

- lub finansowanie partii politycznej w zamian za zdobycie wpływów,
- nieprawidłowości dotyczące zamówień publicznych, kontraktów, koncesji czy decyzji sądów,
- uchylanie się przed obowiązkiem celnym, podatkowym,
- świadome, niezgodne z prawem dysponowanie środkami z budżetu państwa i majątkiem, który jest dobrem publicznym,
- faworyzowanie,
- nepotyzm³.

Możliwości zaistnienia korupcji są bardzo rozległe. Przesłębstwa korupcyjne występują najczęściej w tych sferach działalności publicznej, gdzie podejmowane są decyzje gospodarcze i administracyjne.

2. Przeciwdziałanie i zwalczanie korupcji

Przeciwdziałanie i zwalczanie korupcji w Polsce podobnie jak i w innych krajach nie jest w gestii jednej instytucji. Zadania w tym zakresie realizują:

- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji,
- Ministerstwo Finansów i organy kontroli skarbowej,
- Prokuratura,
- Policja,
- Straż Graniczna,
- NIK.

W 2006 roku powstało Centralne Biuro Antykorupcyjne – wyspecjalizowany urząd do walki z korupcją, posiadający bardzo szerokie uprawnienia dochodzeniowo–śledcze.

W strukturach Policji przestępczość korupcyjna jest rozpoznawana i ścigana przez służbę do walki z przestępczością gospodarczą w komendach wojewódzkich i powiatowych, w których funkcjonują wydziały lub sekcje. Policja jest podstawową formacją zajmującą się przestępstwami korupcji. W związku z narastającym zjawiskiem korupcji powołano przy Komendach Wojewódzkich specjalne wydziały do walki z tego rodzaju przestępstwami. Odpowiednią dla Płocka jednostką jest Wydział do walki z korupcją Komendy Wojewódzkiej Policji w Radomiu.

Ściganiem przestępstw dotyczących przestępstw gospodarczych oraz ściganiem sprawców w Płocku zajmuje się Wydział do Walki z Przestępczością Gospodarczą Komendy Miejskiej Policji w Płocku. Do zadań Wydziału należy między innymi:

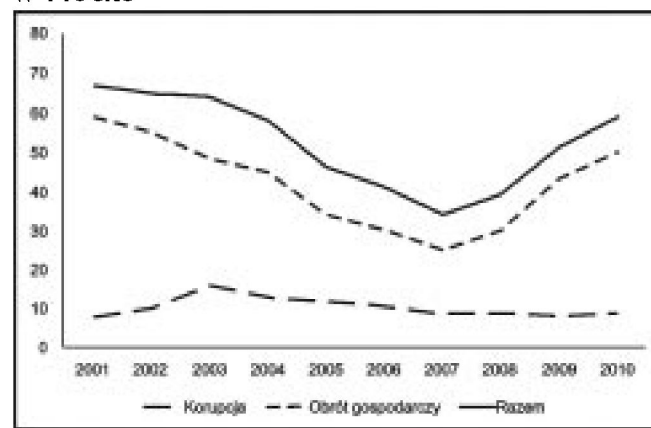
- rozpoznawanie, ujawnianie i ściganie sprawców przestępstw gospodarczych; wykonanie czynności operacyjno–rozpoznawczych i dochodzeniowo–śledczych prowadzących do wykrycia sprawców tych przestępstw i zebrania materiału dowodowego potwierdzającego ich udział w przestępstwie,
- monitorowanie i rozpoznawanie nowych me-

- chanizmów przestępczego działania o charakterze gospodarczym oraz powiązań zjawisk korupcyjnych ze strukturami państwa i organizacjami samorządowymi,
- inspirowanie i zlecenie działań profilaktyczno–kontrolnych i współdziałanie w tym zakresie min. z Agencją Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Najwyższą Izłą Kontroli, Państwową Inspekcją Pracy.

W strukturze organizacyjnej Komendy Miejskiej w Płocku w ostatnich latach przeprowadzono reorganizację w wyniku której doszło do wyodrębnienia specjalnej komórki zajmującej się przestępstwami gospodarczymi. Skład osobowy tego wydziału został zwiększony.

Na poniższym wykresie przedstawiono liczbę przestępstw gospodarczych z podziałem na przestępstwa korupcji i obrotu gospodarczego w latach 2001–2010.

Wykres. 1 Liczba przestępstw gospodarczych w Płocku

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Płocku

Tabela 1. Dynamika przestępstw gospodarczych w Płocku

Rok	Liczba przestępstw gospodarczych	Indeksy jednopodstawowe 2001 r. = 100%	Indeksy łańcuchowe
2001	66	100%	-
2002	65	98%	98%
2003	64	97%	98%
2004	58	88%	91%
2005	46	70%	79%
2006	41	62%	89%
2007	34	52%	83%
2008	39	59%	115%
2009	51	77%	131%
2010	59	89%	116%

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Płocku

Analiza wykresu pozwala stwierdzić, że od roku 2007 obserwujemy niepokojące zjawisko

wzrostu ilości przestępstw gospodarczych.

W tabeli zawarto analizę dynamiki przestępstw gospodarczych przeprowadzoną za pomocą indeksów indywidualnych.

Jeżeli za podstawę porównania przyjmiemy rok 2001, to można zauważyć spadek przestępstw. Przy czym najwyższy spadek obserwujemy w roku 2007 wyniósł on 48%, a najmniejszy w 2002 roku, kiedy to liczba zanotowanych przestępstw gospodarczych zmniejszyła się o 2%.

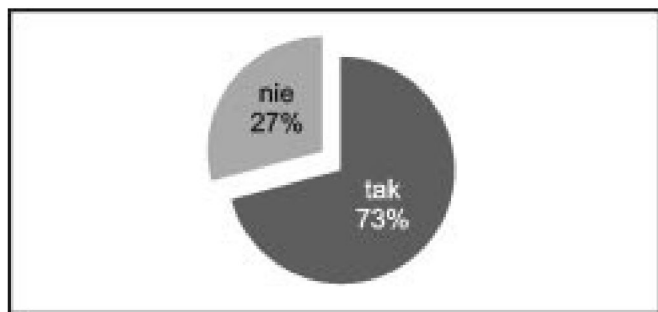
Jeżeli natomiast porównanie będzie dotyczyło roku poprzedniego, to możemy wyróżnić dwa podokresy: wzrostu i spadku. Do roku 2007 liczba przestępstw gospodarczych z roku na rok zmniejszała się, przy czym największy spadek miał miejsce w roku 2005 i wyniósł 21%, a najmniejszy spadek w latach 2002 i 2003 i wyniósł 2%. Średnie tempo zmian w latach 2002–2007 wyniosło 89,5% co oznacza, że w omawianym okresie średnioroczny spadek przestępczości gospodarczej wyniósł 10,5%.

Od roku 2007 niestety obserwujemy wzrost liczby przestępstw, największy wzrost miał miejsce w 2009 wyniósł 31% w stosunku do roku poprzedniego. Średnie tempo zmian w latach 2007–2010 wyniosło 120,1% co oznacza, że w omawianym okresie średnioroczny wzrost przestępczości gospodarczej wyniósł 20,1%. Jest to zjawisko bardzo niepokojące.

3. Problem korupcji w świetle badań

W pierwszym pytaniu ankiety zapytano badanych "Czy korupcja jest problemem społecznym". Opinie respondentów, ilustruje wykres 2.

Wykres 2. Czy korupcja jest problemem społecznym

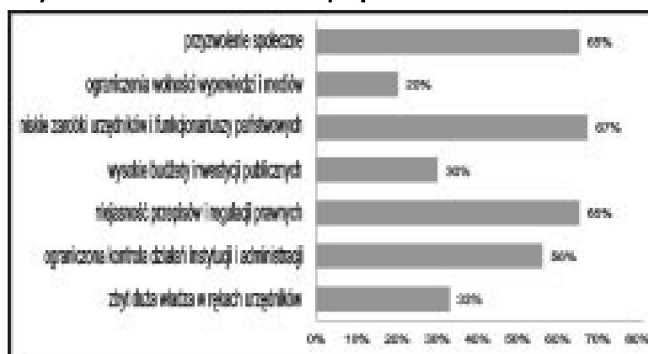

Źródło: Opracowanie własne

W osobistym odczuciu respondentów korupcja jest problemem społecznym. Taką opinię zadeklarowało aż 70% respondentów.

Kolejne pytanie ankiety dotyczyło głównych przyczyn wręczania łapówek. Podano siedem możliwych wariantów odpowiedzi. Respondenci mieli możliwość zaznaczenia więcej niż jednej odpowiedzi, dlatego wyniki nie sumują się do 100. Według ankietowanych najważniejszym źródłem korupcji jest: przyzwolenie społeczne 65% wskazań, niskie zarobki urzędników 67%, niejasność przepisów i regulacji prawnych.

Wykres 3. Źródła korupcji

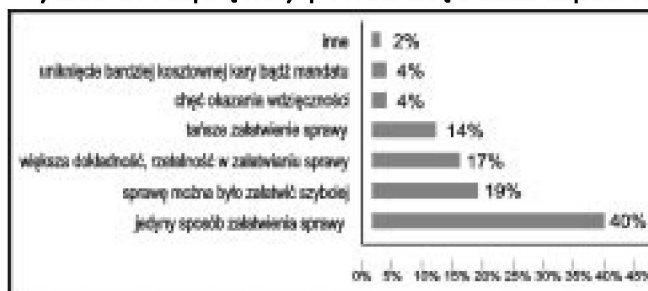

Źródło: Opracowanie własne

Najmniej istotne czynniki to ograniczenia wolności wypowiedzi i mediów oraz wysokie budżety inwestycji publicznych.

Kolejne pytanie dotyczyło najczęstszych powodów wręczania łapówek.

Wykres 4. Najczęstszy powód wręczania łapówek

Źródło: Opracowanie własne

Okazuje się iż głównym powodem wręczania łapówki jest przeświadczenie respondentów, iż jest to jedyna metoda na załatwienie sprawy.

Kolejną kwestią było zidentyfikowanie głównych przyczyn przyjmowania łapówek.

Wykres 5. Główne przyczyny przyjmowania łapówek

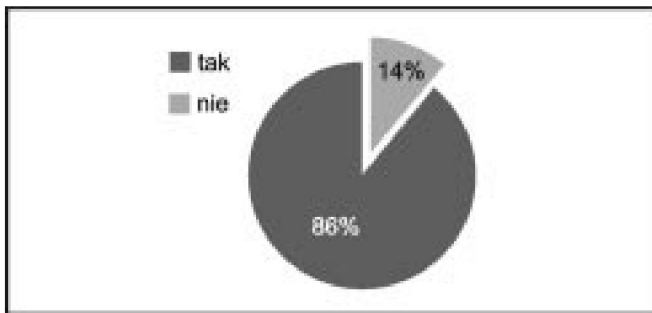

Źródło: Opracowanie własne

Wyniki badań wskazują iż główne przyczyny przyjmowania łapówek to: przyzwolenie społeczne (50% wskazań) oraz chęć uzyskania dodatkowych korzyści (45% wskazań) i możliwość łatwego dorobienia (40% wskazań).

Respondentom zadano pytanie, czy znają osobiście kogoś, kto wręczał łapówkę.

Wykres 6. Odsetek osób, które wręczały łapówkę

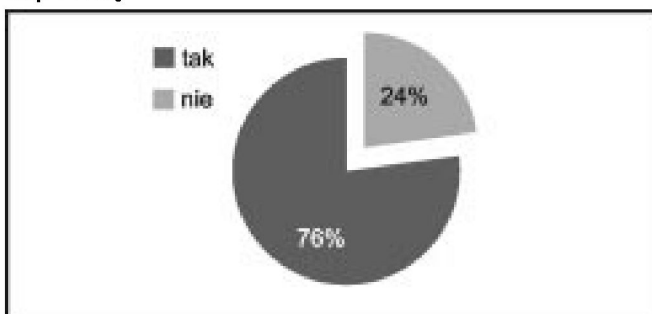

Źródło: Opracowanie własne

Procent respondentów, którzy znają osoby wręczające łapówki wynosi 14%.

Zapytano ponadto ankietowanych, czy kiedykolwiek otrzymali korzyść materialną.

Wykres 7. Odsetek osób, które otrzymały łapówkę

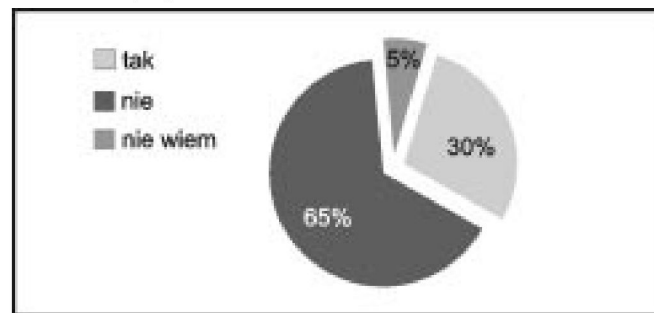

Źródło: Opracowanie własne

Do otrzymania łapówki przyznało się 24% ankietowanych.

W ostatnim pytaniu zapytano respondentów czy istnieją możliwości ograniczenia korupcji.

Wykres 8. Czy istnieją możliwości ograniczenia korupcji

Źródło: Opracowanie własne

Odpowiedzi respondentów nie są optymistyczne, 65% uważa że brak jest możliwości ograniczenia korupcji.

4. Zakończenie

Wyniki badań przeprowadzone wśród mieszkańców miasta Płocka, umożliwiają sformułowanie kilku ważnych wniosków dotyczących zjawiska korupcji a mianowicie:

1. W osobistym odczuciu respondentów korupcja jest problemem społecznym. Taką opinię zadeklarowało aż 70% respondentów.
2. Według ankietowanych najważniejszym źródłem korupcji jest: przyzwolenie społeczne 65% wskazań, niskie zarobki urzędników 67%, niejasność przepisów i regulacji prawnych.
3. Głównym powodem wręczania łapówki jest przeświadczenie respondentów, iż jest to jedyna metoda na załatwienie sprawy 40% wskazań.
4. Główne przyczyny przyjmowania łapówek to: przyzwolenie społeczne (50% wskazań) oraz chęć uzyskania dodatkowych korzyści (45% wskazań) i możliwość łatwego dorobienia (40% wskazań).
5. Do otrzymania łapówki przyznało się 24% ankietowanych. Procent respondentów, którzy znają osoby wręczające łapówki wynosi 14%
6. Odpowiedzi respondentów nie są optymistyczne, 65% uważa że brak jest możliwości ograniczenia korupcji.

Bibliografia

1. Wierzbicka A., *Ograniczenia antykorupcyjne w samorządzie terytorialnym*, Oficyna „Wolters Kluwer Polska”, Warszawa 2008.
2. red. Bielecki Z., Zajder M., *Korupcja*, Wyższa Szkoła Policji, Szczytno 2004.
3. Iyer N., Samociuk M., *Defraudacja i korupcja: Zapobieganie i wykrywanie*, PWN Warszawa 2007.
4. www.policja.pl

Przypisy

- ¹ A. Wierzbicka, *Ograniczenia antykorupcyjne w samorządzie terytorialnym*, Oficyna „Wolters Kluwer Polska”, Warszawa 2008, s. 11
- ² Z. Bielecki, M. Zajder, *Wstęp [w:]* red. Z. Bielecki, M. Zajder, *Korupcja*, Wyższa Szkoła Policji, Szczytno 2004, s. 7
- ³ www.policja.pl (10.03.2012)

CORRUPTION IN THE OPINION OF THE INHABITANTS OF PŁOCK

Summary

The study among the inhabitants of Płock concerns the extremely important and real problem of corruption. The results enabled the formulation of several important conclusions: in the personal opinion of the respondents corruption is a social problem. The most important source of corruption: social acceptance 65% of responses, the low salaries 67%, unclear laws and regulations.